

אמן מחפש קיר... ביקור בסטודיו של אמן הפסיפס הירושלמי

— מאת לין רייך באנקס —

הבא ביד והמעורר את מעוף היצירה ש' לו, הוא מודה שיש לו רגשות דרערכיים כלפי חפצי קראמיקה יפים שלו ושל וול: תו: בסחר לכו מקנן זיק של תקווה, שכל אגרסל וכל צלחת יישברו, כדי ש' יירש את השברים.

כאשר כל אותו קצף על פני מימי מכונס וקבוע לדורות בתוך מלט, — אי אפשר כלל לתאר את האפקט. אבל לך יכולתי להסתפק בראייה של שעתים, ומאד רציתי שאחת היצירות הללו תהיה שלי, מאין בידי מחיר תמונה, הסתפקתי בתומכיהם באותו סגנון (וגו מקאנא דה הגדיל לעשות: הם סיפרו למוטקה ששנה שלמה ויתרו על בגדיהם כד לקנות תמונה...).

מרדכי (מוטקה) בלום

מוטקה ערך כמה תערוכות יחיד, — הוא מיוצג באוספים רבים בארץ ובח"ץ לארץ. מבחינת המכירה מצליחים ביותר ציורים — בעיקר מופשטים, אך מזכירים סופות ואניות מזקופות תרנים ושכונות של צריפים. בסך הכל, אין המבקרים מ' חבבים פסיפסים — אולי משום שהם משווים אותם למסיפסים קלאסיים (אם כי וחי השוואה עקרת), ואינם מוצאים שום קנה-מידה לשפוט אותם.

מה האמביציה העיקרית של מוטקה? שיעמידו לרשותו קיר — כגון בבאנק או במלון — ויתנו לו חופש להחיותו באחד הפסיפסים שלו, אומרת אשתו ש' בענמימות: "אני משערת שלא יקבל קיר, עד שילמד להשתמש במרסקי. הוא אינו יודע להידחק כמו אחרים. אבל יבוא יום..."

אילו הייתי בגאית מיליטריה, היית נותנת לו קיר.

מתבררת הרשימה הגב' לין רייך באנקס היא סופרת ועיתונאית אנגלית צעירה ורבת-כשרון, המתגוררת עתה באחד הקי בוצים בצפון הארץ. כמה דומנים שלו הם רבי-זכר באנגליה ואחד מהם — "חדר בצורת L" — הוקדש בהצלחה ובה.

..הנצחון עלי גרדום"

לשורת הספרים הדוקומנטריים על פ' עילות המחחרת הלוחמת החוסף עתה ספרו של העתונאי הרביוניסטי הוותיק יצחק גוריון: "הנצחון עלי גרדום". גוריון, אשר במשך שנים שימש כ' מקשר בין מטה האצ"ל לבין מוסדות יישוב שונים, בתי-הסוהר, עיריית-דין ו' פאים וכר' ואשר הכיר את הווי בתי-הסוהר הרבים בארץ מנסיונו העצמי, הק' דיש את ספרו לשינוי-עשרה. עולדת-הגר' דום (בארץ ובמצרים) — פרשיות-גבול שאת מרביתן הכיר מקרוב מתוך טיפול אישי.

מר גוריון פרסם לפני כמה שנים את מר' זה במהדורה אנגלית וספרדית, אן עתה, במלאת 25 שנה לעלייתו לגרדום של שלמה בן-יוסף, הוציא את הספר בעברית לאחר שעדיכן את החומר בעו רח עובדות ומסמכים חדשים שנתגלו ב' נתיים.

הספר "הנצחון עלי גרדום" יצא בה' צאת מכוני ז'בוטינסקי בת"א ואת הק' דמה לו כתב מי שהיה מפקד האצ"ל ח"כ מנחם בגין.

הגישה אל הסטודיו של מוטקה עושה רושם רב. משמצאת את הגישה חבויה אחרי שלט המכרז "מגדל, חברה לביטוח" בקירבת בנין הכנסת, בירושלים. — עליך ללכת אחר החיצים המצויירים. עד מקירם, דרך שני שערים, לאורך שביל-הצץ צר, שמשני צדיו מוצבים מ' גשים של קטעי מוזאיקה, פסלים ישנים, חבנית בטון של יד-זכרון, כפיסירעץ מ' סוקסים, שברים ושברי-שברים, כולם מ' עורבבים ערבוביה ססגונית מעניגת. — עוד חץ בהיר, ירידה בכמה מדרגות, ו- הנה הגעת.

אור לבן על כתלים לבנים, רצפה מ' רוצפת אבן, כמה קשתות מחלקות את החדר לשניים. על הקירות: לא תעריבת מגוונת, אלא תמונות ורישומים מעטים, מרווחים היטב, כמה שולחנות-עבודה ע' מוסים גיבוב שימה"עניים. — לוח-צבעים רב ממדים, שכתמי הצבע המקריים ש- עליו נעמים לעין יותר מכל ציור מ'פ' שם בנוי במתכונת, קופסאות-צבעים מ' עורבבות, ואוצר בלום של פיסות מתכת, מכשיטים, כסף ונחושת, וכלי-מלאכה כ' גון מבער ריתוך, צבתות וגלילי-המצנן.

האיש רב הכשרונות מתגלה כדמות מחוססת, ארוכה, רומה לעגור, שתוחה במקצה, — כעין שתי כנפיים של שיער כהה מעל כצה גבוה וחלק, עיני-ציפור בהירות, חיוך איטי, זהיר, שמו המלא — מרדכי בלום, אך על יצירותיו הוא חותם בפשטות "מוטקה". להבדיל מאמן ירושלמי אחר הנושא אותו שם, בהיסוס הוא מציג את האוצרות החבויים במערת המרתף הקטנה, בכל מיני כובים ומגילות, מקופסאות מרופדות צמר-גפן הוא מוציא עדיים, כל אחד מיוחד במינו — טבעות כסף חלקות וענקים פשוטים כל כך, עד שגזירה היתה יכולה לעגום בלא שתיראה מתהדרת: אבל לא לומן רב. — כי גאות הרכוש היתה גוברת עליה: עדיים אלה מטעים במראיתם הראשונה, כי פשוטם היא אך רקע ליופי המורכב של צוואר אשה וידיה.

ולבעלות כעם אחר יש חידוש: פריי סות וגטיפים מנהושת, משובצים שיבוץ סבוך של אבנים לטושות, הרזים, זיל ושברי זגוגית — כל אחד מהם יצירת אמנות שצריכים לראותה, למששה, ו- לעגור בשמחה. מוטקה מסיר לוט ממשוה החלוי על הקיר — הגדלה של אותה תערוכת מחצבים וכשרון: "תמו-נה" של מתכת, תלת-ממדית, מדחיתה במקוריותה.

אבל לא התכשיטים ולא התמונות — ככל שהן מוצלחות ומרתקות — קסמו לי ביותר, בעיני הענף המענין ביותר של מוטקה הוא הפסיפס. כאן פיתח האמן סגנון ישראלי מיוחד.

מוטקה התחיל את חי העבודה שלו כטייח ומלאכה זו הביאה לו תועלת ב' אמנותו. צעדי הראשונים בכיוון זה נעו ש' ב'1952, כאשר נכנס לארבע שנות לימוד ב"בצלאל", היא למד גם עבודת פסיפס, ובחודשי החופשה היה עוסק ב' תיקון פסיפסים מטעם המחלקה לארכי-אילוגית. עירוד ראשון היה לו פרס על עבודת הנמר ב"בצלאל" — "גר תמיד" שעדיין אפשר לראותו באניה "תאודור הרצל".

עבודת מחכת למד בהוץ-לארץ, יב' שובו טרה שבועות רבים למצוא סטודיו בפנינתיה החבניות של ירושלים. יחד עם אשתו ואחיו הוציא מן המקום הנוכחי אשפה מלוא משאיות, ויחדיו עבדו בשיר פוץ המקום, אחר-כך ניגש להפוך את עצמו לאמן מקצועי. בעבודה מלאה.

החילה עשה חפצי מחכת בשביל "בת' שבע", ובניתיים עסק בציור ופיתח את הטכניקה של הפסיפסים שלו. בראשונה עבד בסגנון המסורתי. הזמינו אצלו ק-ע תק מטה מירבא במוזאיקה עדינה, מתנה למאיר וייסגל, בעשור מדינת ישראל, לי אחר זמן קצר התחיל מוטקה מתמרד להעתקת פסיפסים עתיקים, בשביל איטו פרימינגר, איש "אכסודוס", החקין מסה מקורית מבוססת על שנים-עשר השבשים. מכאן ואלך נטש את העופות והנחשים הקינבציונאליים.

עכשיו ראיחי תוצאות ניסוייו. אין הג' דדה יפה להם אלא תמונות-מחצבים מופ' שטות. הן מורכבות מאבני מוזאיקה, תח-תיות של בכניקים, שברי-חרטים, פיסוח אריחים, גושי מתכת, וכל חומר קשה